

22.10.2020

Älyverkkoforum / 9. kokous

Aika: 22.10.2020 klo 13.00-16.00

Paikka: Teams -kokous

Osallistujat: Antti Paananen (Energiavirasto, pj.), Jori Sääntti (Energiavirasto, sihteeri), Olli Taipale (Energiavirasto), Suvi Lehtinen (Energiavirasto), Anu Värilä (Energiavirasto), Elina Hautakangas (TEM), Risto Lindroos (Fingrid), Riina Heinimäki (ET), Ina Lehto (ET), Marko Silokoski (Rauman energia), Jukka Kaakkola (KKV, paikalla asialistan kohtien 1-4 ajan), Petri Pylsy (Kiinteistöliitto), Ari Rehnfors (Omakotiliitto), Jari Nykänen (Paikallisvoima, paikalla asialistan kohtien 1-4 ajan), Pasi Kuokkanen (ElFi, paikalla asialistan kohtien 5-10 ajan), Elina Kivioja (Vattenfall, paikalla asialistan kohtien 1-5 ajan), Malkus Lindroos (Vattenfall, paikalla asialistan kohtien 1-5 ajan), Pasi Lintunen (Fingrid, paikalla asialistan kohtien 1-4 ajan), Tapio Tuomi (Lähienergialiitto, paikalla asialistan kohtien 1-4 ajan)

Kokousmuistio

1. Asialistan hyväksyminen

- Puheenjohtaja Antti Paananen kertoi, että asialistan kohta 5 joudutaan jättämään väliin, sillä Veli-Pekka Saajo ja Tiina Karppinen eivät päässeet osallistumaan kokoukseen. Aiheeseen palataan seuraavassa kokouksessa.
- Älyverkkoforum hyväksyi esitetyn asialistan muutoksin

2. Edellisen kokouksen muistion hyväksyntä

- Todettiin Älyverkkoforumin 8. kokouksen pöytäkirjaan esitetty korjaus koskien 7. kokouksen pöytäkirjan täsmentämistä.
- Ehdotettu muutos kirjattiin Älyverkkoforumin 8. kokouksen pöytäkirjaan, ja samalla käsitelty pöytäkirja hyväksyttiin näillä muutoksilla.

3. Asiakaskeskeinen vähittäismarkkinamalli, asiantuntijakuuleminen

Älyverkkoforumiin oli pyydetty asiantuntijoita esittelemään näkemyksiä liittyen asiakaskeskeiseen vähittäismarkkinamalliin. Näkemyksiään hankkeesta tulivat esittelemään Malkus Lindroos sekä Elina Kivioja Vattenfall Oy:ltä, Tapio Tuomi Lähienergialiitosta sekä Pasi Lintunen Fingrid Datahub Oy:ltä. Esitykset ovat saatavilla Älyverkkoforumin internet-sivuilta.

Vattenfall Oy, Malkus Lindroos ja Elina Kivioja

- Malkus Lindroos sekä Elina Kivioja esittelivät Vattenfallin näkemyksiä liittyen asiakaskeskeiseen vähittäismarkkinamalliin.
- Esityksessä Vattenfall totesi, että ilmastomuutoksen hidastaminen edellyttää sähkömarkkinan yksinkertaistamista ja ymmärrettävyyden parantamista.

2.9.2020

Uusiutuvan tuotannon lisääntyminen edellyttää kuluttajilta kiinnostusta kulutusjoustoan.

- Vattenfall katsoi, että nykyisellään kuluttajien kokemat vähäiset vaikutusmahdollisuudet sähkölaskuunsa tai samaansa asiakaspalveluun passivoivat kuluttajat. Kilpailu on olematonta, eikä kuluttajilla ole riittäviä kannustimia kilpailutukseen. Kilpailun puute näkyy myös innovatiivisuuden puutteena sekä alan digitalisaation hitautena. Myös kapea rooli ei houkuttele alalle uusia toimijoita. Esityksessä kuvattiin, että ennen kuluttajan joustojen hyödyntämistä kuluttajalla tulisi olla selkeä käsitys siitä, mitä hän ostaa sekä siitä, mitä sähkö maksaa. Vasta tämän jälkeen voidaan miettiä tarkemmin joustojen hyötyjä.
- Suomen nykyistä sähkömarkkinaa leimaa kuluttajien vähäinen valinnanvapaus, korkeat kustannukset sekä monimutkainen toimintaympäristö.
- Esityksessä korostettiin sitä, että yhteislasku tulisi aidosti saada mahdolliseksi kaikille asiakkaille tai myyjille:
  - Kaikki hintaan vaikuttavat komponentit tulisi saada yhdelle laskulle
  - Yhteislaskutuksen avulla markkinoista tulee yhtenäisemmät ja yksinkertaisemmat, asiakkaat aktivoituvat ja kulutusjousto on mahdollista
  - Yksi lasku on myös asiakkaiden toive, jota tulisi kunnioittaa.
  - Vattenfall katsoo, että sopimusjärjestelyt tulisi rakentaa siten että asiakkaan ja myyjän välille tehtäisiin sopimus siitä, että laskutustapa on yhteislasku. Tässä mallissa myyjä ja jakeluverkonhaltija eivät olisi sopimussuhteessa keskenään, ja lainsäädäntö määrittäisi myyjän ja jakeluverkonhaltijan välisen toiminnan.
  - Toimintamalliin ei myöskään saisi vaikuttaa, ovatko myyjä ja jakeluverkonhaltija samaa konsernia
- Vattenfallin esityksessä tuotiin esille, että yhteislaskutusmallin (yksi vai kaksi laskua) ei tulisi vaikuttaa asiakkaista aiheutuviin luottotappioihin tai luottotappioriskeihin. Myyjän ja verkonhaltijan tulisi kummankin vastata oman sopimuksensa perusteella syntyvistä tappioista ja verkkosaamisten osalta perintävaiheen käsittelyn tulisi kuulua verkkoyhtiölle.
- Esityksessä käsiteltiin myös tilannetta, jossa myyjä ei maksaisikaan tilityksiä verkonhaltijalle. Vattenfall toi esille, että tilanteen voisi ratkaista esimerkiksi vakuuksilla tai vakavaraisuusvaatimuksilla. Vakavaraisuusvaatimus voisi samalla kehittää markkinoita, sillä tällöin markkinoilta poistuisivat toimijat, jotka eivät ole riittävän vakavaraisia.
- Vattenfall nosti esityksessään myös esille, että verkkotariffien hintakomponenttien tulisi olla harmonisoituja ja saatavilla Datahubista, jotta asiakas voisi nähdä laskullaan laskutusjakson kokonaiskustannukset, joka puolestaan on edellytys asiakkaiden aktiivisuuteen markkinoilla.
- Vattenfallin esityksen mukaan lainsäädännön ja asetusten tulisi säännellä laskutusta ja hintatietojen välittämistä mahdollisimman tarkkaan, mukaan lukien vakuuksista sääätely, jotta alalle ei muodostuisi kirjavia tai syrjiviä käytäntöjä.
- Esityksen jälkeen älyverkkoforumin kokouksessa heräsi keskustelua seuraavista aiheista:
  - Älyverkkotyöryhmässä sovituista asioista on tärkeätä pitää kiinni, jotta samoja asioita ei keskustella tarpeettomasti uudestaan. Keskustelu luottotappioista uhkaa johtaa siihen, että forumissa aletaan jälleen keskustella yhteislaskutuksesta koskien jo päätettyjä asioita.
  - Vattenfall korosti vielä keskustelujen yhteydessä omaa ajatustaan yhden laskun mallista. Vattenfallin näkemyksen mukaisesti myyjälle ei voi siirtää

2.9.2020

yhden laskun mallissa vastuita tai kustannusriskejä, joita myyjällä ei olisi kahden laskun mallissa. Näkemyksen mukaan ehtojen ja vakuuksien määrittäjän tulisi myös kantaa luottotappion riskit. Tämän lisäksi siirtomaksujen rakenteiden harmonisointi on Vattenfallin mukaan tarpeen.

- Keskusteluissa nousi esille ajatus siitä, että luottotappion jakaminen kahdelle toimijalle tuntuu vieraalta.
- Keskusteluissa nousi esille myös Energiateollisuuden raportti yhteislaskutuksesta. Raportin lähtökohta on, että myyjän tulee voida vaatia yhteislaskutapauksissa asiakkaalta vakuus, joka kattaa myynnin ja siirron saatavat. Verkoilla ei olisi erillisiä vakuuksia asiakkaalta, koska se ei laskuta asiakasta.
- Vastakkaisena näkemyksenä puolestaan tuotiin esille, että tällöin asiakkaan maksama vakuus pitäisi aina muuttaa, mikäli asiakas vaihtaa laskutustapaansa yhden ja kahden laskun välillä, ja lisäksi korostettiin sitä, että verkkosopimuksen ollessa tällöinkin asiakkaan ja verkkoyhtiön välillä verkko päättää mahdolliset asiakkaalta vaadittavat vakuudet ja ehtonsa. Tällöin luottotappionkin tulisi olla verkkojen vastuulla, mikä olisi myös yksinkertaisempaa. Malli edellyttäisi selkeää sääntelyä.
- Keskusteluissa korostettiin myös sitä, että myyjän näkökulmasta kustannuksilla on suuri merkitys. Jos kahdesta laskutusvaihtoehdossa vain toiseen liittyy suuremmat kustannukset, on selvää, että myyjä valitsee pienemmät kustannukset.
- Keskusteluissa nousi esiin, ettei Vattenfallin esityksessä oltu arvioitu maksusuoritusten aikatauluja tai arvonlisäverotuksen käsittelyä. Keskustelussa nousi esiin myös aikaisemmin esillä ollut seikka, että mallilla ei pitäisi olla negatiivisia vaikutuksia kenellekään toimijalle, ei verkkoyhtiölle, myyjäyhtiölle eikä asiakkaalle. Mallin tulee olla läpinäkyvä.

Lähienergialiitto ry, Tapio Tuomi

- Lähienergialiiton Tapio Tuomi esitteli näkemyksiä asiakaskeskeisen vähittäismarkkinamallin ominaisuuksista.
- Esityksessä tuotiin esille että sopimus- ja laskutusikäntöjä on useita, vaihdellen muutamasta vuosittaisesta laskusta kuukausittaiseen laskutukseen.
- Esityksessä kuvattiin, että asiana asiakaskeskeinen vähittäismarkkinamalli on hankala, ja että asiassa tulisi edetä Älyverkkotyöryhmän loppuraportin lähtökohdista. Lähienergialiitto katsoo samalla, ettei ehdotettu vapaaehtoisuuteen pohjautuva yhden sähkölaskun malli ole riittävä. Samoin ehdotus, että asiakkaiden on jatkossakin tehtävä erillinen sähkönsiirtosopimus verkkoyhtiön kanssa ei ole perusteltu.
- Esityksessä tuotiin esille erot asiakaskeskeisyyden ja asiakaslähtöisyyden välillä. Tässä yhteydessä tulisi toimia asiakaslähtöisesti sen sijaan, että toimijat pyöriivät asiakkaan ympärillä.
- Esityksessä korostettiin, että pelkästään tämän mallin oikeudenmukainen ja tasapuolinen kehitystyö edellyttää kaikkien osapuolien osallistumista (asiakkaat, myynti- ja jakeluverkkoyhtiöt sekä uudet sähkömarkkinatoimijat kuten aggregaattorit)
- Esityksen jälkeen älyverkkoforumin kokouksessa heräsi keskustelua seuraavista aiheista:

2.9.2020

- Asiakaskeskeisyyden määrittely nähtiin mielenkiintoisena ajatuksena. Mikä ylipäänsä on asiakkaan rooli? Jos myyjä päättää, onko käytössä yksi vai kaksi laskua, voiko kustannuksissa olla tämän valinnan seurauksena eroja?
- Keskusteluissa nousi esiin myös, ettei Lähienergialiiton esityksessä oteta kantaa liittymä tai vakiokorvausasioihin, mitkä vaikuttavat merkittävästi verkkoyhtiön sopimussuhteeseen asiakkaan kanssa. Lähienergialiitto totesi, että heillä ei ole varsinaista poikkeavaa esitystä Älyverkkotyöryhmän työhön liittyen.

Fingrid Datahub Oy/Pasi Lintunen

- Fingrid Datahub Oy:n Pasi Lintunen Datahubin yhteislaskutustoimintoa 1.0 -versiossa.
- Esityksessä todettiin, että Datahubin 1.0 -version toiminnallisuudet on lukittu. Versioon ei ole mahdollista tehdä enää merkittäviä muutoksia, poislukien testauksessa ilmenneet käyttöä estävien virheiden korjaukset.
- Fingrid korosti, että taseselvityksen suhteen on tulossa paljon muutoksia tulossa, kuten siirtyminen varttimaailmaan 2023 ja yhden taseen mallin käyttöönotto. Tulossa on myös Datahubin tuki energiayhteisöille.
- Esityksessä kuvattiin edellytyksiä laskurivitiedon välittämiseksi
  - Jakeluverkonhaltijan osapuolitiedoissa tulee olla tieto siitä, salliiko läpilaskutuksen. Tämä on myyjien saatavilla Datahubin kautta.
  - Osapuolten tulee sopia läpilaskutuksesta keskenään ja tehdä osapuolivaltuutus.
  - Maksujen tilitykset hoidetaan Datahubin ulkopuolella
- Lintunen esitteli sitä, miten sanomaliikenne hoidetaan Datahubin CMS -järjestelmässä. Datahub 1.0 versiossa siirron laskutusta koskevat tiedot siirtyvät laskurivitietoina myyjälle yhteislaskutusta varten. Esityksessä kuvattiin, kuinka laskurivitietoja lähettävän on varmistettava, että oikeat laskurivitiedot lähetetään oikealle vastaanottajalle. Lähettävä osapuoli vastaa laskurivien sisällöstä, ja Datahub ei tarkista tietoja.
- Esittelyssä kuvattiin tarkemmin myös laskurivitietojen sisältöä, kuten tietokenttiä ja lähettäjä- sekä vastaanottajatietoja.

4. Näkemysten vaihto asiakaskeskeisen vähittäismarkkinamallin kysymyksistä asiantuntijakuulemisten perusteella

- Puheenjohtaja Antti Paananen totesi, että aiheesta käytiin jo alustavasti keskustelua edellisen agendakohdan yhteydessä. Forumissa keskusteltiin siitä, olisiko vielä tahoja, joita olisi hyvä kuulla asian tiimoilta.
  - Keskustelussa nousi esille, että riippumattomia aggregaattoreita ei ole toistaiseksi otettu huomioon laskutuskeskustelussa. Riippumattomat aggregaattorit todennäköisesti mutkistavat asioita entisestään laskutuksessa.
  - Keskusteluissa pohdittiin myös, tarkoittaako riippumaton aggregaattori sitä, että tarve on joka tapauksessa vaihtoehtoisille laskutusmalleille. Mittaroinnin, baselinen sekä muiden yksityiskohtien suhteen on vielä paljon ratkaistavia asioita. Toisaalta, riippumattomassa aggregoinnissa raha liikkuu asiakkaalle päin, eli se ei koske laskutusta muilta osin kuin sen suhteen, että riippumaton aggregaattori tarvitsisi tiedot hintakomponenteista.

2.9.2020

- Forumissa päätettiin, että ei ole tarvetta kuulla forumin yhteydessä useampia tahoja. Joulukuun kokouksen yhteydessä forumin tulee muodostaa yhteenvedo vähittäismarkkinamallista.
  - Keskusteluissa nousi esille, että muiden maiden kokemuksia tulisi kartoittaa.
  - Keskusteluissa pohdittiin myös luottoriski- ja vakuusarvokysymysten selvittämistä esimerkiksi rahoitusmarkkinoiden käytäntöihin perustuen.
  - Keskusteluissa ehdotettiin, että siinä vaiheessa, kun forumilla on tiedossa minkälaista mallia ehdotetaan luottotappioriskin jakamisen osalta, kannattaisi keskustella ALV-kysymyksistä verohallinnon kanssa.

5. Siirtomaksujen rakenteiden harmonisointia käsittelevän alatyöryhmän työn tilannekatsaus

Kohdassa 1. päätetyn mukaisesti kohta 5 jätettiin väliin, sillä Tiina Karppinen ei päässyt osallistumaan Forumin kokoukseen. Siirtomaksujen harmonisoinnin alatyöryhmää käsittelevä osuus siirretään joulukuun kokoukseen, jolloin Tiina tulee esittelemään työryhmän työn tilannetta siinä vaiheessa. Forumin kokousmateriaalin yhteydessä oli jaettu tiedoksi alatyöryhmän alustava työsuunnitelma.

6. Alkukeskustelu uusien toimintamallien pilottien ja kokeilujen mahdollistamisesta

Energiaviraston Antti Paananen esitteli taustamuistion pilottien ja kokeilujen mahdollistamisesta innovaatioiden edistämiseksi sekä lainsäädännön ja sääntelyn kehittämistä varten. Taustamuistiossa oli käsitelty keinoja, kuten regulatory sandbox-mallia myöntää poikkeuksia säännösten noudattamisesta pilotti- ja kokeiluhankkeille kokemusten hankkimiseksi esim. sääntelyn kehittämistä silmällä pitäen. Tällä hetkellä sääntely ei anna riittävän selkeää toimivaltaa esimerkiksi Energiavirastolla myöntää tällaisia poikkeuksia.

- Esityksen jälkeen älyverkkoforumin kokouksessa heräsi keskustelua seuraavista aiheista:
  - Mikäli poikkeuksien sallimisen kriteerit ja rajaukset määritellään sääntelyssä liian yksityiskohtaisesti, voi lopputuloksena olla se, että rajataan liiallisesti pilottien toteuttamista. On vaikea tietää, mitkä ovat kahden vuoden päästä ne asiat, joita on tarkoituksenmukaista pilotoida. Onkohan jo nykysääntelyllä kaikki tämä mahdollista.
  - Nykylainsäädännössä ei ole selvää kuvausta siitä, milloin viranomainen voisi antaa luvan poiketa sääntelystä pilottien tai kokeilujen toteuttamiseksi. Puhtaan energian paketin sähkömarkkina-asetuksessa nostetaan esille demonstraatiohankkeet, ja se, että markkinasääntöjen täytyisi mahdollistaa hankkeiden toteuttaminen.
- Forumissa päätettiin, että pilotteihin liittyen pyydetään forumin kuultavaksi Smart Otaniemi ja/tai Työ- ja Elinkeinoministeriön Kanerva Sunila.

7. Alkukeskustelu energiayhteisöjä koskevien tarkempien ohjeiden ja suositusten tarpeesta

- Keskustelussa todettiin, että kiinteistön sisäisten energiayhteisöjen, toisen sukupolven energiamittareiden sekä varttitaseen edellyttämät muutokset valtioneuvoston sekä työ-

2.9.2020

ja elinkeinoministeriön asetuksiin tehdään yhtäaikaaisesti, ja muutokset ovat edelleen valmistelussa työ- ja elinkeinoministeriössä.

- Keskustelussa ei tässä vaiheessa tullut esille tarpeita asetuksia tarkempien ohjeiden ja suositusten laatimiseksi.

8. Älyverkkoforumin seuraava kokous

- Seuraava kokous pidetään 15.12.2020 Teams-kokouksena. Kokouksessa jatketaan keskustelua asiakaskeskeisestä vähittäismarkkinamallista, keskustellaan siirtomaksurakenteiden harmonisoinnista sekä pilottien ja kokeilujen mahdollistamisesta.
  - Forumin sihteeri ehdottavat kokousaikoja ensi keväälle. Jäsenille lähetetään Doodle -kysely parhaiten sopivista ajankohdista.

9. Muut asiat

- Motiva järjestää informaatio-ohjauksen kokeiluhankkeen raportista julkaisutilaisuuden 4.11. Sihteeri lähettää kutsulinkin kokouksen jälkeen.

10. Kokouksen päättäminen

- Puheenjohtaja päätti kokouksen 15:42.